סז: השוכר את הפועל פרק חמישי עבודה זרה

שמכשל הזרוע ברוטב ומקלח (ה) הירך עמו ושאר האיל חוץ לרוטב והשמח אין הזרוע מתבטל בס' שאין כל כך מן איל עמו ברוטב והשמח איכא טעמא ואפ"ה שרי והיינו דהכא טעמו ולא ממשו מיירי במינו דבטל ברובא מדאורייתא כדאמרינן פרק התערובות (זבחים דף עט.) אמור רבנן ברובא בגון מין במינו פי' דמן התורה הוי ברובא אבל מדרבנן הוי בס' כדאמר רב פרק גיד הנשה (חולין דף קא) דהוי בס' ולכך אין לוקין עליו וה"ה דאפילו אם היה טעמו וממשו של איסור בעין אין לוקין עליו אע"כ מכירו ונקט טעמו ולא ממשו לאשמועינן דאפילו הכי איסורא איכא ועי"ל דנקט הכי משום (ב) דהיינו מילתא דפסיקא היא דאין צריך לפרש אם אינו מכירו אי הוה נקיט בהאי גוונא טעמו וממשו הוה משמע בפי' אפילו אם היה טעם האיסור וממשו בעין ועל כן נקט טעמו ולא ממשו דמילתא דפסיקא היא וטעמו וממשו לוקין עליו מיירי כמו כן שמכיר ממשו של איסור אבל במין בשאינו מינו הוי טעם גרידא דאורייתא ולוקין עליו ועוד א"כ אליבא דשפיר מיתוקמא הכא במין בשאינו מינו והכי פירושו טעמו ולא ממשו בגון שאין כזית איסור בתוך כדי אכילת פרס אין לוקין עליו וטעמו וממשו לוקין עליו מיירי דאיכא כזית דאיסור בכדי אכילת פרס מן ההיתר ואז לוקין עליו ועוד אמר הר"ר יוסף דמיירי שפיר בכדי אכילת פרס ומ"מ לא לקי בטעמו ולא ממשו אע"ג דטעם כעיקר דאורייתא דמהיכא ידענן דטעם כעיקר דאורייתא מגיעולי עובדי כוכבים דקאמר קרא תעבירו בלא דמשמע הא אם לא תעבירו אסור ואין זה כי אם עשה בעלמא אבל לאו איכא ולכך אין לוקין עליו ובקה לר"ת דמכ"מ נימא כיון דאהדריה קרא אהדריה לדוכתיה (ג) דלאו דגבילה ודחלב ודשאר איסורי דהכי אמרינן בבכורות (דף טו: ושם) גבי פסולי המוקדשין דכתיב תזבח ואכלת בשר ודרשינן תזבח ולא גיזה ואכלת ולא לבלגיך בשר ולא חלב וא"כ אגיזה ליכא רק לאו הבא מכלל עשה כמו דגיעולי עובדי כוכבים ואפ"ה תניא בבכורות (שם) הגזז והעובד בפסולי המוקדשים פוסק את הארבעים אלא ע"כ היינו טעמא דלוקין משום דבקדשים תמימים כתיב לא תעבוד ולא תגזז וכי הוממו ונפדו שרו דאז הם חולין גמורין וקאמר קרא תזבח ודרשינן ולא גיזה וא"כ אהדר איסור גיזה לאלו דלא תגזז ומשום הכי לקי ומשו"ה נמי בגיעולי עובדי כוכבים דאמר קרא תעבירו באש פירוש הכליס הבלועים מן הגבילה וחלב ושאר איסורין ואם לא תעבירו באש אסור תימא נמי דאהדרינהו לאיסורייהו קמא אלאו דגבילה וחלב ושאר איסורין ואשמעינן דפליטת איסור מכלי הוה אסור ועלעלס בגלאו עוד יש מישבים זה ופירשתי פרק גיד הנשה אבל לא יכולתי להתיר כי נראה בעיני שהוא גדול ביותר ולכך הולרכתי לבאר אבן יסייעני מלכא דעלמא לכתוב קדירה בת יומא ויהיה לנו כחומה: **אלא** דרשב"ל אמרו קאמר ולית לא ם"ל. ולא"ת דרב דימי נמי נימא הכי דלא שנו קאמר דקאי אמתניתין ואימא דליה לא ס"ל וי"ל כיון דאשכחנא ר' יוחנן דאמר לא שנו אמתניתין כמו כן וחזינן לר' יוחנן דאמר בפירוש נותן טעם לפגם אסור. ולא"ת מאי מיבעיא ליה הא רבי לעולל פרק אין מעמידין (דף לה:) תנא בהדיא משנה שלימה דנותן טעם לפגם דאסור גבי שמן של עובדי כוכבים אסור ומפרש טעמא בגמרא משום שזליפתן של כלים אוסרתן אע"ג דסתם כלים אינם בני יומן ולקמן בסוף פירקין (דף עה:) גבי וכולן נשתמשו (ד) בהן עד שלא יטביל דמוקי תד בריאתא כמ"ד נותן טעם לפגם אסור וי"ל שכולה למצוה תנא שאמר כן בהדיא ועוד י"ל דה"ק מי איכא מ"ד נותן טעם לפגם אסור כי האי גוונא שאפילו היה האיסור בעין היה לפגם ולא דמי לשמן דלעיל דשמן אם היה איסור בעין היה לשבח כדפרישית לעיל: **ואידך** קדירה בת יומא נמי אי אפשר דלא פגמה פורתא. ולהכי יליף מיניה ר"מ לאסור פגם בעלמא משמע אבל לר"ש דשרי ס"ל דבת יומא לא פגמה כלל והא בהא תליא מ"ד נותן טעם לפגם אסור סבר דקדירה בת יומא פגמה פורתא ומאן דשרי פגם סבר דלא פגמה כלל ותימה בפרק אלו עוברין (פסחים דף מד:) פליגי ר"ע ורבנן דר"ע יליף טעם כעיקר מגיעולי עובדי כוכבים ורבנן יליפי ממשכת אבל לא מגיעולי עובדי כוכבים משום דגיעולי עובדי כוכבים מידוש הוא דהא כל נותן טעם לפגם אסור והכא גבי גיעולי עובדי כוכבים אסרה רחמנא ורבי עקיבא סבר לא אסרה תורה אלא קדירה בת יומא דלאו נותן טעם לפגם הוא ורבנן קדירה בת יומא נמי אי אפשר דלא פגמה פורתא הלכך הוי מידוש והשתא כיון דסברי רבנן דהתם דבת יומא נמי אי אפשר דלא פגמה פורתא אם כן גילף מינה בעלמא דפגם אסור כדאמר הכא לרבי מאיר והיכי קאמר התם ורבנן דמידוש הוא דכל נותן טעם לפגם בעלמא מותר ויש לומר דאין הכי נמי דרבנן דהתם סברי דכל נותן טעם לפגם אסור היכא שאם האיסור בעין היה לשבח דילפי לה מגיעולי עובדי כוכבים דפגם פורתא כדאמר התם והא דקאמר התם נותן טעם לפגם בעלמא מותר היינו פגם גמור שגם אם (ד) האיסור בעין הוא פגם דהתוא פגם ליכא למילף לאסור מגיעולי עובדי כוכבים דפגמה פורתא דגיעולי עובדי כוכבים אם היה האיסור בעין היה לשבח והא דקאמר גיעולי עובדי כוכבים מידוש הוא אע"ג דלא דמי האי פגם לפגם בעלמא דמותר כדפרישית מ"מ אי לאו דגלי קרא דגיעולי עובדי כוכבים אסור היה מותר מן הדין דמה לי אותו פגם מה לי פגם אחר ואפ"ה אסרה רחמנא וכיון דאסרה רחמנא יליפינן מיהא (ה) דכיוצא בו דהיינו פגם שאם היה האיסור בעין היה לשבח ורבנן דסברי כמתני' דאין מעמידין ושאשר מחלוקת בדבר דר"מ דשמעתין סבר כל נותן טעם לפגם אסור אפילו כשהוא פגום גם כשהאיסור בעין דיליף לה לגמרי מגיעולי עובדי כוכבים ומנבלה לא יליף כלל להתיר משום דמוקי לה למעוטי סרוחה דמעיקרא כדקאמר (ו) ור"ש מתיר כל פגם אפי' כשהוא שבח כשהאיסור בעין כיון דהשתא לפגם הוא שרי דיליף לגמרי מנבילה ומגיעולי עובדי כוכבים לא יליף כלל דקסבר קדירה בת יומא שאסרה תורה לא פגמה פורתא ורבנן דסתמים דפליגי אדרבי עקיבא סברי דדבר שהוא פגם כשהאיסור בעין שרי דיליפינן לה מנבילה אבל פגם דהשתא שאין האיסור בעין עכשיו אמנם היה לשבח כשהאיסור בעין אסור דיליף לה מגיעולי עובדי כוכבים מקדירה בת יומא דפגמה פורתא וכן סוברת מתני' אין מעמידין ורבנן דפרישית דגיעולי עובדי כוכבים אם היה האיסור בעין היה לשבח ור"ש דשמעתין דשרי כל פגם כדפרישית והא דקאמר התם דקדירה בת יומא פגמה פורתא ולר"ש ל"ל על כרחך דלא פגמה כלל דאי פגמה א"כ ליתסר פגם כדמוכח בשמעתין וכדפרישית י"ל דודאי גם ר"ש מודי דפגמה פורתא ומ"מ לא יליף מיניה לאסור פגם בעלמא כגון שאינה בת יומא דאיכא פגם רבה דפגם רבה מפגם פורתא דבת יומא לא יליפינן הכי סברא ליה לר"ש ור"מ סבר דיליפינן פגם רבה מפגם פורתא ואי כדפירש מעיקרא דפליגי בבת יומא אי פגמה אי לא זה אינו סברא דאם כן נחזי אנן ועוד יש להביא ראיה לזה דמודה רבי שמעון דקדירה בת יומא נמי א"א דלא פגמה פורתא כדפרישית דאי לא פגמה כלל לר"ש גיעולי (ו) דכתב רחמנא ל"ל פשיטא כיון דהוי לשבח דמיתסר דטעם הוי

טעמו ולא ממשו. כגון חלב שנפל לקדירה או חלב שנפל נימוח שאין ממשו בעין: **ואם ריבה טעם לפגם.** הא ריבה קולא משמע שאע"פ שנפגם מתמת דבר אחר אם הועיל איסור זה לרבות את הפגם מותר: **כלישנא בתרא דר"ש בן לקיש.** דאין אומר חסירה אלא יתירה אלא: **מדברי כולן נלמד.** רב יהודה ורבה בר בר חנה ורב דימי ורבי לקיש ורבי אבהו: **מכלל דאיכא למאן דאמר כו'.** בתמיה. מדאילטריך רב הונא למימר מדברי כולן נלמד מכלל דאיכא למאן דפליג: **יליף מגיעולי עובדי כוכבים.** דרחמנא אסרינהו בכלי מדין דכתיב (ה) כל דבר אשר יבא באש וגו' דמשמע הואיל ונשתמש עובד כוכבים בכלי ממין צריך להרתיח כדי שיפלוט גיעול שבלע: **לאו נותן טעם לפגם הוא.** בתמיה. דהא פשיטא לן כל תבשיל שלן לילה אחד נפגם טעמו ועובר לאיסור: **בת יומא.** שנשאל בה עובד כוכבים היום דלא נפגם: **ואידך.** אי אפשר דלא פגמה פורתא בתבשיל הבא אחריו ואפ"ה אסר רחמנא:

שאינה

טעמו ולא ממשו אסור ואין לוקין עליו ואם ריבה טעם לפגם מותר ולימא אם נתן טעם לפגם מותר הא קמשמע לן דאע"ג דאיכא מילי אחרנייתא דפגמה בהדיה והלכתא כלישנא בתרא דריש לקיש אמר [6]רב כהנא מדברי כולם נלמד [7]אנותן טעם לפגם מותר א"ל אביי בשלמא מכולהו לחיי אלא דר"ל אמרו קאמר וליה לא סבירא ליה מכלל דאיכא למ"ד נותן טעם לפגם אסור אין והתניא אחד נותן טעם לפגם ואחד נותן טעם לשבח אסור דברי ר"מ ר"ש אומר לשבח אסור ולפגם מותר מ"ט דר"מ גמר מגיעולי עובדי כוכבים גיעולי עובדי כוכבים לאו נותן טעם לפגם הוא ואסר רחמנא ה"נ לא שנא ואידך כדרב הונא בריה דרב חייא [8]דאמר רב הונא בריה דרב חייא [9]לא אסרה תורה אלא קדירה בת יומא דלא לפגם הוא ואידך קדירה בת יומא נמי אי אפשר דלא פגמה פורתא [10]ור"ש מאי טעמא [11]דתניא [12]לא תאכלו כל נבלה לגר אשר בשעריך כל הראויה לגר קרויה נבילה שאין

עין משפט נר מצוה

סח א מי' פע"ו מהל' מאכלות אסורות הלכה כח סמג לאוין קמח טוש"ע י"ד סימן קג סעיף ח:

סו ב מי' שם פי"ז הל' [אין כ סמג שם טוש"ע שם סעיף ה [וסי' קנב סעיף כז]:

מסורת הש"ס

(ה) [כתוספות בכורות כב: ד"ה ואידך כי איתא דכאן], (ו) [לעיל לו. יסס נסמן], (ז) [פסחים מד: ע"ש מיר מ: נקמן עה: ע"ש], (ח) [בבכורות כב: איתא דסתיר], (ט) [במדבר לא], (י) [נ"ל שנשתמש],

תורה אור השלם

1. לא תאכלו כל נבלה לגר אשר בשעריך תתננה ואכלה או מכר לנכרי כי עם קדוש אתה ליי אלהיך לא תבשל גדי בחלב אמו:

דברים יד כא

גליון הש"ס

גמ' ור"ש פ"ש וכו'. עי' ערכין כה ע"ב תוד"ה ור"ש: תוס' ד"ה מכלל וכו' וא"ת מה מיבעיא ליה. תמיהני הא אדרבה מתני' דשם ס"ל דדבק שרי ומוכח דס"ל דנותן טעם לפגם מותר וע"כ החילוק משום דפגמי בעין עדיף לו דשמן אסור לגילוף מתנה עכ"פ מדשרי דבק מוכח דנטל"פ מותר ובמירושלים הכי' חלקו מסברא דנטל"פ בעין עדיף והוא מפורש ומוכח כן מדבק ומה התחלה לקושיתם ועע"ג:

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה אריה וכו' (בעמוד א') כנגן שמכשל הזרוע ברוטב ומקלח האיל עמו ושאר: (ב) באד' ועי"ל דנקט הכי משום דמילתא כל"ל ותיבת דהייט נמתק: (ג) באד' אהדריה לדוכתיה ללאו דגבילה: (ד) תוס' ד"ה ואידך קדירה בת יומא נמי אי אפשר וכו' שגם אם היה האיסור בעין הוא לפגם: (ה) באד' וכיון דאסרה רחמנא יליפינן מיהא לאיסור פגם דהייט: (ו) באד' סרוחה מעיקרא כדקאמר בסוגיא וי"ש מתיר וכו' כשהוא לשבח וכו' פגם דהשתא כשאין: (ז) באד' גיעולי עובדי כוכבים דכתב רחמנא:

מוסף רש"י

קדירה בת יומא. שנשאל בה הנכרי כו כיום (פסחים מד:) אבל כשל בה אתמול סבר הפיג בה טעמו בלילה ושוב כשפולטו בתבשיל אחר אינו אלא לפגם (לעמן עה:). אי אפשר דלא פגמה פורתא. מטעם הכלי נפגמה הבליעה (פסחים מד:).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com